

Madártani értékek a Sinkár-tavon

Az 1992-ben létesült, közel százhektáros Sinkár-tavat, természetvédelmi jelentőségének elismeréseként, Különleges Természetmegőrzési Területté nyilvánították, így az Európai Unió Natura 2000 hálózatának része lett.

A Galga-völgyében fekvő, a Sinkár-patak felduzzasztásával létrehozott tározó tájegységileg a Nyugat-Cserhátaljához tartozik. A nyílt vízfelületet nyáron ellepik a vidrakeserűfű rózsaszín virágai, egyébként csak a vízből kiálló holt fák szakítják meg a vízfelület folytonosságát. Az 1999-es árvíz a partot szegélyező növényzetet gyakorlatilag teljesen eltüntette, azóta azonban a nádasok, gyékényesek és fűzbokrosok olyannyira megerősödtek, hogy mára már a legértékesebb élőhelynek számítanak. A folytonosságot csupán a horgászbeugrók és a déli oldal betonszegélye szakítja meg. A tó északi részén, a csővéri iszapfogó gát mögött mintegy héthektáros, viszonylag sekély vízborítású, nagy kiterjedésű nád-gyékény foltokkal tarkított terület alakult ki, amely ideális fészkelőhely számos madárfaj számára. A tározót zömmel agrárterületek övezik kisebb-nagyobb parcellákkal, a Cselin-hegyen található tatárjuharos-lösztölgyes elsősorban botanikai szempontból figyelemreméltó. A déli oldalon kis kiterjedésű fenyves, a keleti oldalon öthektáros vegyes erdő helyezkedik el akáccal, tölgygel és fekete fenyővel, szélében galagonya- és kőkénybokrokkal.

A több mint egy évtizede tartó kutatások során egyértelművé vált, hogy a tározó miért tölt be jelentős szerepet a madarak életében. Egyrészt a régióban nem található hasonló jellegű és kiterjedésű élőhely (vonulási gócpont), másrészt a környéken fészkelők elsődleges táplálkozóhelye, harmadrészt pedig a hegyek és dombok ölelésében elhelyezkedő tározó számos montán fajt vonz le ide.

Változatos fészkelőfajok

1994 és 2010 között 205 madárfajt regisztráltunk. Eddig 87 madárfaj fészkelését észleltük, ezek többsége rendszeres, minden évben költőnek tekinthető, néhány faj viszont teljesen rendszertelenül költ a tározón és közvetlen környékén. Fontos megemlíteni, hogy a fajok jelentős része Natura 2000 jelölőfaj is egyben.

A ritka, értékesebb fészkelő vízimadarak közül előfordult már a *vörösnyakú vöcsök*, *bölgébika*, *törpegém*, *vörös gém*, *haris*, *sárszalonna*, *piros lábú cankó* és *billegetőcankó* költése, említésre méltó a néhány páros, nádasban vagy erdőben található *szürke gém* telep. Ezek közül több faj nem is fészkel Pest megye északi területein, sokaknak legközelebbi költőhelye a Tápó-vidéken és a Kiskunságban vagy az Ipoly mentén van. A Sinkár-tó környékén fészket rakó ragadozó madarak jellemzően a *barna rétihéja*, a *karvaly*, az *egerészölyv*, a *kabasólyom*, a *vörös vércse*, míg a fokozottan védett *hamvas rétihéja* „turjános” fészkelőfoltját szó szerint eltüntette az 1999-es nagy árvíz. A baglyokat az *erdei fülesbagoly* képviseli, mely az elhagyott varjú- vagy karvalyfészket foglalja el.

Az országsgazerte csökkenő állományú *fogolynak* egy kis populációja él a térségben, elsősorban a lucernaföldek közelségében. A Cselin-hegy gyepes, bokros domboldala az éjszakai életmódú *lappantyú* élőhelye. Meglepő, hogy vizes élőhely létére fontos a fás élőhelyekhez kötődő *harkályok* számára is, a hazai 9 fajuk közül 8 előfordult már a környéken, ebből 5 faj fészkelőként is jelen van. Közeli *gyurgyalagtelepek* lakóinak elsődleges ivó- és táplálkozóhelye a vízfelület.

Kiemelkedő biotóp az *énekesmadaraknak* a Sinkár-tó. Természeténél fogva elsősorban a nádas-vizes élőhelyekhez kötődők találnak itt fészkekrakásra alkalmas terepet, de erdei, bokros-mozaikos és száraz, nyílt típusú élőhelyeken élő fajok is jól érzik magukat. Megemlítenedő ezek közül a *parlagi pityer*, a *kucsmás billegető*, mindhárom költő *tücsökmadár*-fajunk, három *nádiposzáta* és a *nádirigó* (ez utóbbi fajoknak több tíz páros populációi található ezen a kis területű élőhelyen), a *barkóscinege*, a *függőcinege*, a *holló* és a *sordély*.

Csigaforgató és társai

A vonuló, teledő vagy kóborlóként, alkalmasszerűen felbukkanó érdekesebb madárfajoknak se szeri, se száma. Vízhez kötődő ezek közül az *apácalúd*, *üstökös réce*, *cigányréce*, *örvös bukó*, *sarki bítvár*, *feketenyakú vöcsök*, *kis kárókatona*, *üstökösgém*, *fekete gólya*, *kanalásgém*, *csigaforgató*, *kis és nagy sárszalonna*, *kis goda*, *kőforgató*, *szerecsensirály*, *kacagócsér*, illetve mindhárom hazai *szerkőfaj*. Ezen fajok előfordulása országos szinten is érdekes, nemhogy a vízben szegény Nyugat-Cserhát régióban. A ragadozóknak ideális táplálkozó-, vonuló- és teledőhely a Sinkár-tó, köszönhetően változatos környezetének. Feltűnt már a fokozottan védett *darázsölyv*, *barna- és vörös kánya*, *rétisas*, *kigyászölyv*, *pusztai ölyv*, *békászó sas*, *szirti sas*, *halászsas*, *kék vércse*, *kereszen- és vándorsólyom*. Említést érdemel a téli vendég *gatyás ölyv* és *kis sólyom*.

Az énekesmadaraknak is valóságos „paradicsom” a víztáro-

zó körzete, igen sok faj és nagy számban használja vonulása során a vizes élőhelyet. Mindenképpen említésre méltó az *erdei pacsirta*, *rozsdástorkú-* és *havasi pityer*, *hegyi-* és *északi billegető*, *kékbegy*, *kerti rozsdafarkú*, *kis légykapó*, *nagy őrgébics* és *kormos varjú* megfigyelése. Inváziós évekből van adata a *csonttollúnak* és a *pásztormadárnak*.

Az elmaradhatatlan problémák

A tározó iskolapéldája annak, hogy az ember nemcsak elvenni tud madárélőhelyeket, hanem adni is, hiszen ott jött létre, ahol korábban nem volt tó, ráadásul az évek során figyelemreméltó jelenséggé nőtte ki magát. Ahhoz azonban, hogy a jövőben is biztosítsa a gazdag madárfauna fennmaradását, kompromisszumot kell találni a gazdasági hasznosítás és a természetvédelem érdekei között. Jelenleg a terület Natura 2000-es védelem alatt áll, de kívánatos lenne magasabb fokozatú védelmi státusba sorolása, amire 1995-ben már tettek kísérletet. Akkor, más területekkel együtt, a megalakuló Nyugat-Cserhát Tájvédelmi Körzet része lett volna. Sajnos a tájvédelmi körzet nem jött létre, egyes részegységei viszont mára már vagy természetvédelmi területek lettek, vagy pedig a Natura 2000 hálózat részét képezik. Az utóbbi években egyre több civil természetvédelmi szer-

vezet munkálkodik ezen kis területek nagy egységgé formálásában, reméljük, az állami természetvédelmi szervekkel együttműködve sikerrel járnak, amíg még nem késő.

Vizsgálatunk a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Börzsönyi Helyi Csoportja, a Börzsöny Természet- és Környezetvédelmi Alapítvány, illetve a „TAMOP-4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0005” projekt támogatásával zajlott. Külön szeretnénk kiemelni a DINPI természetvédelmi örékek, Kazi Róbertnek és az MME munkatársának, Varga Péternek a segítségét.

Nagy Gergő – Rottehoffter István

